

Strah

Dobro desetletje je minilo, odkar smo se Slovenci vrnili med civilizirane in demokratske narode. V tem času smo dosegli lepe stvari. Na prvem mestu sta seveda svoboda in lastna država. V tem novem prostoru, ki omogoča razvoj tako v materialnem kakor duhovnem, si Cerkev prizadeva, da bi zadihala s polnostjo svojih pljuč. Njena skrb za duše se je razširila skupaj s prostorom svobode. Od leta 1991 se katoliško delovanje širi na področje šolstva z ustanavljanjem vrtcev, srednjih šol in od naslednjega šolskega leta tudi z osnovno šolo. V bolnišnicah, vojski in zaporih je prisotnost kuratov postala – končno – normalna. Njihovo delo so počasi prepoznali kot potrebno in koristno ne le zdravniki, medicinske sestre in bolniki, vojaki in oficirji, pazniki in zaporniki, ampak tudi "sistemi". Ministrstva in vodstva bolnišnic so te duhovnike vzela v redno delovno razmerje. Istočasno z normalizacijo delovnih pogojev Cerkve in duhovščine pa se po Sloveniji širi strah med različnimi skupinami intelektualcev in nosilcev oblasti ali centrov moči, da bi izgubili svojo premoč.

Mediji bijejo svojo plat zvona in svarijo pred rekatolizacijo Slovenije. V resnici svarijo pred klerikalizmom, kakor smo ga poznali pred revolucijo. Kaže, da so mnogi t. i. "liberalci" silno hvaležni KPS, da je s holokavstom nad katoličani in nad Slovenci za dobro stoletje spremenila razmerja moči. Komunisti so bili tako temeljiti, da v Sloveniji praktično ni ostal niti en sam katoličan, ki bi bil zvest Cerkvi in bi izstopal kot vodilni človek na svojem znanstvenem ali poklicnem področju. Razen zelo redkih izjem, ki so svoje izstopanje morale drago plačevati, npr. Plečnik, so se ostali morali potuhniti in je bilo najbolje, da se niso kazali navzven kot verni katoličani, ki spoštujejo nauk Cerkve in njeno učiteljstvo. Prav gotovo pa so uničili za nekaj desetletji vsako sposobnost katoličanov, da se povežejo v učinkovita društva, strokovna združenja in politične stranke. Do današnjih dni trpi področje t. i. "civilne družbe" pomanjkanje katoličanov, pa čeprav je katoliška Cerkev kot taka največja združba civilne družbe.

Strah pred rekatolizacijo Slovenije je torej že na prvi pogled odveč, predvsem pa je politično motiviran, njegove korenine pa smemo odkriti v starem boju med liberalci in klerikalci, katerega so prvi izgubili s kulturno, politično in gospodarsko prevlado katoličanov v zadnjem desetletju pred drugo svetovno vojno. Revolucija je sicer minila, njene akterje že prepoznavamo kot zločince, njene ideale kot farso, njena prizadevanja pa kot fiasko, a njene posledice so še sedaj silno močne in skupina ljudi, ki si je priborila velike privilegije s svojo partijsko knjižico noče in noče oditi v večni pokoj. Zaradi vsega tega smo se za pravo razumevanje stanja duha v Sloveniji prisiljeni vračati v čas, ko je bilo vse postavljeno na glavo in so se ustvarila še danes prisotna razmerja moči.

Res pa je, da Cerkev nikoli ne odneha. Vedno in povsod oznanja svojega umrlega in vstalega Gospoda in hoče vse pridobiti za Kristusa. V evangeliju je napisano naročilo,

da moramo kristjani vsakemu in vsem oznanjati evangelij in napraviti vse ljudi za Jezusove učence in jih kršćevati v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha. U slovenskem primeru pomeni to v praksi novo evangelizacijo. Če se torej nekateri bojijo rekatolizacije Slovenije, potem jih moramo najprej potolažiti, da se motijo, v kolikor s tem mislijo na vračanje v stanje, ko je škof kihnil, pa je vsa Slovenija rekla "Bog pomagaj!" – se pravi v pravi in resnični klerikalizem. Umes je Cerkev doživela drugi vatikanski koncil, ki je to opcijo zaprl že s tem, da je klerikom prepovedal politično delovanje v strankah. U kolikor pa z rekatolizacijo mislijo "bitko za duše", potem je njihov strah upravičen, ker je glavna in edina naloga Cerkve zveličanje duš. Za duše se Cerkev ne bo nikoli nehala boriti. Bitka za duše ni samo bitka z zemeljskimi stvarnostmi, ampak je bitka z "vladarstvi in oblastmi", s čimer mislimo na demonske sile. Cerkev hoče prepričati vsakega, da svobodno pristane med verujočimi v občestvu s papežem.

Bitka za duše, za način mišljenja pa je trda in nič ne kaže, da bi Cerkev zmagovala. Univerza je do današnjih dni trdnjava ateizma ali pa je vsaj agnostična oz. liberalna. Čeprav so morda mnogi profesorji verni, pa je ustanova kot taka prej veri nenaklonjena kakor nevtralna do nje. Usekakor pa so mnogi vidni profesorji nenaklonjeni Cerkvi, čeprav nimajo pravih argumentov za tako držo, saj jim Cerkev ni storila nobene krivice ali jih v čemerkoli oškodovala. Njihovo odklanjanje je veliko bolj neracionalno, kakor se včasih zdi neracionalna vera sama. Odnos med vero in razumom so papeži osvetljevali z različnimi okrožnicami, saj se morajo katoličani že vsaj dvesto let soočati z očitkom, da vera zavira napredek razuma, ker je po svojem ustroju vera neracionalna. Učasih pa se pojavijo celo očitki, da vera nasprotuje znanosti, ki je sistematično zbiranje znanja o določenih stvareh, na vnaprej dogovorjen način in se akumulira skozi stoletja. Zdi se, da mnogi svoje nasprotovanje Cerkvi prenesejo na področje vere same in nikakor ne morejo razumeti skladnosti med znanostjo in vero, med vero in razumom. Preprosto ne razumejo, zato pa jih je strah.

U Sloveniji se širi strah pred morebitno katoliško univerzo. Čeprav smo v zadnjih letih pričali inflatoričnemu nastanku različnih državnih in paradržavnih visokošolskih zavodov, pa je za nekatere problematična edino tista univerza, ki jo namerava – ni nujno, da jo kdaj tudi dejansko bo – ustanoviti katoliška Cerkev. S katoliško univerzo bi dobili pravič v zgodovini pluralnost na vseh ravneh vzgojno-izobraževalnega procesa. To pa bi pomenilo, da bi majhen odstotek otrok rasel izven vpliva laicistično-ateistične miselnosti, ki je vgrajena v celotno šolstvo. Cerkev se zaveda, da iz njenih šol ne prihajajo samo svetniki, ampak tudi kakšen revolucionar, kakor je npr. Fidel Castro, vendar je prepričana, da se tej vzgojno-izobraževalni nalogi ne sme odreči. Brez prisotnosti katoliških srednjih šol bi bili v Sloveniji vsi prepričani, da je naša šola ideološko neobremenjena, tako pa spoznavamo, da je "gabrovizem" silno škodljiv pojav za dušo in način mišljenja naše mladine.

Prav razbijanje monopola države, ki ga pomeni morebitna ustanovitev katoliške univerze, je eden od mogočnih razlogov v prid takemu koraku. Drugi, nič manj pomemben, pa je praktičen dokaz – na naši zemlji, kajti drugod je to že povsem običajno –, da vera in znanost lahko skladno živita pod isto streho in v istem srcu. Tudi tu bi ustanovitev kato-

liške univerze pripomogla k širjenju prostora svobode in odgovornosti. To pa lahko državi in narodu le koristi.

Izzivi sodobnega sveta so postali pereči in skupni, ne samo državni, ne samo kontinentalni, ampak povsem globalni. Segrevanje ozračja veliko bolj prepoznavajo na Grenlandiji, kjer je bolj malo povzročiteljev toplogrednega efekta, kakor na Madžarskem. V naših Alpah veliko bolj čutimo umazanijo Padske nižine kakor v Italiji sami. Narava pač ne pozna in ne priznava političnih meja. Mnoge težave človeštva izhajajo iz uporabne znanosti, rešitve pa bomo morali iskati s pomočjo ne samo znanja, ampak tudi moralnih izbir. Pred nami je izziv interdisciplinarnega dela. Znanost, ki mora še naprej raziskovati skrivnosti narave oz. stvarstva, se mora vedno bolj srečevati z religijo, ki jo mora opremiti s primernimi orodji za odločanje o tem, kaj sme in česa ne. Prihaja čas, ko bodo morali še tako zagrizeni laicisti in ateisti prisluhniti vernim in s spoštovanjem pretehtati, ali niso rešitve, pomisleki in prepovedi, ki jih izražajo, vredni, da se jih upošteva. Kaj pomeni znanost brez vere, že vemo. Očitek, da vera deluje na znanost le kot zavora, zlahka relativiziramo s primerom iz avtomobilskega sveta. Noben avto ne sme na cesto, če mu zavore ne deluje pravilno. Še tako hiter avto mora biti sposoben prav tako hitro zavirati, sicer je nesreča naravna posledica nespametnosti šoferja. V znanosti je podobno. Res je, da vera deluje na znanost kot zavora, a ta zavora se oglašja le takrat, ko vnaprej sklepa na nesrečo, ki se ji lahko izognemo tako, da malce zaustavimo tempo raziskovanja, omejimo področja znanstvenega dela in pretehtamo posledice že odkritega. Prav na katoliških univerzah je ta simbioza naravna. Kljub tej delujoči zavori pa so mnoge katoliške univerze na samem vrhu med univerzami. Dobro bi bilo, da se tudi pri nas v praksi prepričamo, da vera in znanost nista po naravi na nasprotnih bregovih, ampak da je nasprotovanje le navidezno, čeprav je kdaj napredek znanosti zaradi vere drugačen, bolj počasen, a zato bolj harmoničen in tudi bolj človeški. Mislim, da bi morebitna katoliška univerza pri nas nekoč lahko pripomogla k praktičnemu odnosu med vero in znanostjo.

Andrej Marko Poznič